

5.4.2 Vlastivěda

Charakteristika vyučovacího předmětu

Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět je jedinou vzdělávací oblastí, která je koncipována pouze pro vzdělávání na 1. stupni základní školy. Tato vzdělávací oblast připravuje základy pro specializovanější výuku ve vzdělávacích oblastech Člověk a společnost (zeměpisná část), Člověk a příroda (fyzikálně - zeměpisná část) a ve vzdělávacím oboru Výchova ke zdraví. Součástí předmětu je také dějepisná část s učivem o etice a chování lidí.

Předmět Vlastivěda je vyučován 1 hod. týdně ve 4. ročníku a 2 hod. týdně v 5. ročníku. Vzdělávací obsah je rozdělen na pět tematických okruhů, ve vlastivědě se realizují tři okruhy (Místo, kde žijeme; Lidé kolem nás; Lidé a čas). Kromě vlastního obsahu se zde realizují i témata průřezových témat, jako je osobnostní a sociální výchova, mediální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova.

Výuka je z větší části realizována prostřednictvím následujících metod a forem – skupinové vyučování, projektová výuka, vycházky, exkurze, divadelní představení, pobytové akce, setkávání, vše s důrazem na žákovu autoevaluaci, vyhledávání a práci s informacemi. Jsou vytvářeny příležitosti k interpretaci či prezentaci různých textů, obrazových materiálů a jiných forem záznamů. Žáci se mohou podílet na utváření kritérií hodnocení činností nebo jejich výsledků. Nadaným žákům je umožňováno vyhledávání nadstavbových informací (encyklopedie, Internet); žákům se SPU se zadává úkol přiměřený jejich schopnostem, při skupinové práci rozdělujeme role.

Při výuce se částečně realizuje obsah dramatické výchovy, Českého jazyka – slohu, matematiky, Výtvarné výchovy a Pracovní výchovy.

Na vlastivědu od šestého ročníku navazuje Zeměpis, Dějepis, Občanská výchova a Výchova ke zdraví

Výchovné a vzdělávací strategie na úrovni předmětu

Kompetence k učení

- učitel vede žáky ke správnému používání terminologie a symboliky
- vede žáky k vhodné prezentaci výsledků své práce
- klade důraz na vyhledávání informací
- vede žáky k sebehodnocení
- učitel srozumitelně vysvětluje, co se mají žáci naučit

Kompetence k řešení problémů

- učitel učí žáky pracovat s informacemi ze všech možných zdrojů (tištěných, mediálních, počítačových, ústních)
- vede žáky k samostatnosti
- umožňuje, aby žáci v hodině pracovali s odbornou literaturou, encyklopediemi, internetem apod.
- učitel se snaží, aby žáci objevovali vzájemné vztahy a příčiny společenských jevů
- umožňuje každému žákovi zažít úspěch
- vede žáky k samostatnosti
- učí je rozlišit umělé a přírodní prvky v okolí

Kompetence komunikativní

- učitel připravuje žáka na zvládnutí komunikace s jinými lidmi
- žáci se učí pracovat v týmech (různé role)

-
- učí se vyjádřit různými způsoby estetické hodnoty a rozmanitost krajiny
 - využívá časové údaje, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti, budoucnosti
 - svou práci žáci prezentují formou nástěnných novin
 - učitel monitoruje sociální vztahy ve třídě
 - vede žáky k ověřování výsledků
 - podněcuje žáky k argumentaci

Kompetence sociální a personální

- učitel vytváří příležitosti k interpretaci či prezentaci různých textů, obrazových materiálů a jiných forem záznamů
- vytváří heterogenní pracovní skupiny
- učí žáky odmítat vše, co narušuje dobré vztahy mezi lidmi
- rozlišuje vztahy mezi lidmi, národy
- učitel zdůrazní význam potřeby různých povolání, pracovní činnosti

Kompetence občanské

- učitel vede žáky ke správnému chápání principů demokracie
- žák pojmenuje kulturní, historické památky, významné události
- učitel klade důraz na dodržování práv a povinností žáků, které stanovuje školní řád
- vede žáky k hodnocení vlastních výsledků
- učitel umožňuje žákům, aby se podíleli na utváření kritérií hodnocení činností nebo jejich výsledků
- učitel projevuje toleranci přirozeným odlišnostem lidské spol.

Kompetence pracovní

- učitel se zajímá o názory, náměty, zkušenosti žáků
- učitel vede žáky k plánování úkolů a postupů
- uplatňuje poznatky o lidské společnosti, soužití a o práci lidí, na příkladech porovnává minulost a současnost
- učitel zadává úkoly, při kterých žáci mohou spolupracovat
- vede žáky k objektivnímu sebehodnocení
- výuku doplňuje o praktické exkurze
- vede žáky k ochraně zdraví

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

Vlastivěda – 4. ročník

Konečné a dílčí výstupy	Učivo	MV	Poznámky
Místo, kde žijeme			
<ul style="list-style-type: none"> - vyjmenuje světové strany - určuje pomocí směrové růžice i buzoly světové strany na mapě - nakreslí směrovou růžici - určuje pomocí směrové růžice i buzoly světové strany v terénu - určuje světové strany podle jevů v přírodě - oddržuje zásady bezpečného pobytu v přírodě - vyvodí na základě praktických ukázek rozdílnosti různých map, náčrtků a plánků - orientuje se v mapě pomocí barev - orientuje se v mapě pomocí mapových značek - vysvětlí význam a zakreslí pět mapových značek - vyhledá ve vysvětlivkách další mapové značky - vyhledá v mapě ČR regionální zvláštnosti, přír. prvky a sídliště lidí - vysvětlí pojem nadmořská výška - přečte z mapy nadmořskou výšku - vymezí na mapě hranice ČR - ukáže a pojmenuje pohraniční pohoří v ČR - ukáže a pojmenuje vrchoviny a nížiny v ČR - ukáže na mapě Čechy, Moravu a Slezsko - vyhledá na mapě významná města ČR - vyhledá na mapě významné řeky v ČR 	<ul style="list-style-type: none"> Světové strany, směrová růžice Bezpečné chování Plánek, náčrtek, atlas, globus, turistická mapa, mapa ČR Čtení mapy Mapové značky Regionální prvky Nadmořská výška Práce s mapou Praha – historie Plzeň a okolí Práce s mapou Chráněné oblasti, naučnéstezky, přírodní rezervace Práce s encyklopediemi, internetem, mapou ČR Symbolika Vlajka ČR Státní symboly Představitelé státu 		<ul style="list-style-type: none"> OSV – sociální rozvoj, komunikace kooperace, kompetice EV – vztah člověka k prostředí VDO – občan, občanská společnost a stát VEG – naše vlast a Evropa OSV – osobnostní rozvoj, rozvoj schopností, poznávání, seberegulace, sebeorganizace, psychohygiena - morální rozvoj, řešení problémů a rozhodovací dovednosti MUV – lidské vztahy EV – lidské aktivity a problémy životního prostředí - vtař člověka k prostředí MEV – výrazové prostředky

<ul style="list-style-type: none"> - vypráví vlastními slovy pověst o založení Prahy - vyhledá na mapě město, v němž žije - ukáže a do mapky zakreslí zeměpisné a přírodní prvky <ul style="list-style-type: none"> - vyhledá z různých informačních zdrojů regionální zvláštnosti ČR - porovná hustotu osídlení v různých částech ČR - posoudí jednoduchým způsobem zvláštnosti regionu z různých hledisek - vypráví spolužákům, fotografiemi, náčrtky či obrázky doplňuje zážitky z cest po ČR - pozná a popíše symboly ČR - nakreslí správně státní vlajku - vysvětlí vlastními slovy užití symbolů a úctu k nim - dokáže říci jméno prezidenta a premiéra ČR - dokáže říci oficiální název ČR a správně ho píše 	Název ČR		<p>MEV – vliv médií</p> <p>VEG – naše vlast a Evropa</p>
Lidé kolem nás			
<ul style="list-style-type: none"> - vysvětlí svá práva vyplývající ze školního řádu - vysvětlí svými slovy dodržování povinností vyplývajících ze školního řádu - pohovoří o svém příkladném chování v rodině a ve společnosti - popíše jednání dětí ve školním kolektivu, které nelze tolerovat - pohovoří o správném způsobu zacházení se školním a osobním majetkem - seznámí spolužáky se změnami prostředí v širším okolí školy, navrhne řešení vedoucí ke zlepšení 	<p>Mezilidské vztahy</p> <p>Mezilidské vztahy – šikana</p> <p>Vlastnictví</p> <p>Globální problematika přírodního prostředí</p>	<p>Čj – souvislé vyjadřování</p> <p>Př – výchova ke zdraví - osobní bezpečí</p>	<p>VDO – práva a povinnosti</p> <p>OSV – sociální rozvoj – mezilidské vztahy, osobnostní rozvoj – psychohygienu, sebepoznání a sebepojetí</p> <p>MUV – slušné chování, tolerance, lidské vztahy</p> <p>EV – vztah člověka k prostředí</p>
Lidé a čas			
<ul style="list-style-type: none"> - orientuje se v časové ose pravěk – současnost - vysvětlí odlišnosti způsobu života ve středověku a dnes <ul style="list-style-type: none"> - seřadí vybraná historická období do jednoduché časové osy - seznámí se s historickou mapou - rozliší nejznámější památky 	<p>Časová osa, orientace v čase</p> <p>Způsob života lidí</p> <p>Pravěk, středověk, současnost</p> <p>Práce s historickou mapou</p> <p>Historie regionu</p>	<p>M – číselný obor 0 - 1000000</p> <p>M – číselný obor 0 - 1000000</p> <p>Čj – významní</p>	<p>MUV – kulturní zakotvení</p> <p>MUV – zvláštnosti</p>

<p>regionu</p> <ul style="list-style-type: none"> - navštíví sbírky Zpč. muzea a knihovnu - zpracuje dle zadání učitele poznatky o regionu - vyhledá informace o založení Plzně <p>- popíše způsob života pravěkých lidí</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyhledá v českých pověstech kapitoly o životě starých Slovanů - vyhledá informace o významných osobnostech českých dějin <p>- popíše způsob života lidí ve středověku</p> <ul style="list-style-type: none"> - seznámí se s počátky vzniku českého státu a rodem Přemyslovců <p>- pohovoří o době Karla IV.</p> <ul style="list-style-type: none"> - vysvětlí vlastními slovy důležitost příchodu Cyrila a Metoděje a význam Jana Husa <p>- vysvětlí pojem patron české země v souvislosti se sv. Václavem</p>	<p>Historie Plzně Život v minulosti Slované</p> <p>Osobnosti českých dějin a památná místa Středověk</p> <p>Vznik českého státu, Přemyslovci</p> <p>Karel IV. Státní svátek</p> <p>Sv. Václav</p>	<p>autoři regionu</p> <ul style="list-style-type: none"> - souvislé vyjadřování <p>Čj – psaní velkých písmen</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyjmenovaná slova - správné a kultivované používání mateřského jazyka v běžných situacích 	<p>etnik</p> <p>OSV – sociální rozvoj, komunikace</p>
--	---	--	---

Vlastivěda – 5. ročník

Konečné a dílčí výstupy	Učivo	MV	Poznámky
Místo, kde žijeme			
<ul style="list-style-type: none"> - určí a ukáže na mapě pomocí světových stran polohu sousedních států k ČR - určí a ukáže na mapě pomocí světových stran polohu evropských států - ukáže poledníky a rovnoběžky na glóbusu - vyjmenuje a ukáže na glóbusu světadíly a oceány - orientuje se v mapě Evropy - vyhledá ČR na mapě Evropy, světa 	<p>Práce s mapou – obsah, grafika</p> <p>Práce s glóbusem Kontinenty</p> <p>Práce s atlasem: pohoří, nížiny, řeky, města</p> <p>Podnebné pásy</p> <p>Práce s mapou</p>	<p>M – rovnoběžky</p> <p>Vv – plastická mapa Př – model Země/globus/ Př-rozmanitost podmínek života na Zemi</p>	<p>VEG - zvyky a tradice, životní styl</p> <p>MUV- sociokulturní rozdíly</p> <p>VEG - sousedé, vlast a Evropa, symboly</p> <p>MEV - výrazové prostředky VEG - evropská integrace, instituce,</p>

<p>- vyhledá zvláštnosti přírody, hospodářství a kultury v Evropě z různých informačních zdrojů</p> <p>- porovná podle mapy lidnatost v jednotlivých kontinentech - přiřadí nejznámější typické výrobky k určitému státu Evropy - vyhledá a přiřadí nejznámější stavební památky Evropy k příslušnému státu - zprostředkuje spolužákům z různých informačních zdrojů či z vlastních zkušeností zajímavosti z Evropy</p> <p>- porovná přírodu a život lidí v Evropě</p> <p>- pojmenuje orgány státní moci a zná nejvyšší zástupce státní správy - rozlišuje symboly našeho státu</p>	<p>Evropa a svět - kontinenty Evropské státy, EU</p> <p>Evropa - cestování</p> <p>Naše vlast - parlament, vláda, demokracie, volby, státní symboly, armáda ČR</p>	<p>M-o <u>n</u> více, méně</p> <p>Vv-výtvarné vyjádření Památek</p> <p>Př – Člověk na Zemi charakteristické znaky člověka</p>	<p>mezinárodní organizace, solidarita</p> <p>MEV- role médií</p> <p>VDO- volby, hodnoty demokratického systému, principy demokracie, význam Ústavy ČR, společenské organizace, obec</p>
Lidé kolem nás			
<p>- vysvětlí pravidla slušného chování mezi lidmi na modelových situacích</p> <p>- vyjádří svými slovy svůj názor na dané téma, dokáže připustit svůj omyl, aktivně spolupracuje při řešení úkolu</p> <p>- rozliší na modelových situacích rozdíly mezi jednotlivci</p> <p>- sdělí zkušenosti ze svého okolí o chování jednotlivců, kteří porušují základní lidská práva a demokratické principy</p> <p>- orientuje se v problematice peněz a cen - používá peníze v běžných situacích - vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy</p>	<p>Komunikace mezi lidmi</p> <p>Soužití lidí – principy demokracie Chování lidí – ohleduplnost, respekt, etické zásady, zvládnání vlastní emocionality, rizikové situace, rizikové chování, předcházení konfliktům, bezpečná komunikace prostřednictvím elektronických médií</p> <p>Orientace v problematice peněz a cen, odpovědné spravování osobního rozpočtu</p> <p>Způsoby placení, banka jako správce peněz, úspory, půjčky</p>	<p>Čj – rozhovory, modelové situace Př – základy rodinné výchovy</p> <p>Př – nácvik chování v různých prostředcích z hlediska osobního bezpečí - simulační hry</p> <p>M - početní operace, platební karty</p>	<p>MUV- postavení menšin, integrace, vstřícný postoj VDO - demokratické principy, hodnoty dem. systému VEG - životní styl OSV - osobnostní rozvoj, rozvoj schopností poznávání, sebepoznání a sebepojetí, psychohygienu, sociální rozvoj- poznávání lidí, mezilidské vztahy, kooperace, morální rozvoj - řešení problémů a rozhodovací dovednosti, hodnoty, postoje, praktická etika</p>
Lidé a čas			
<p>- pracuje s historickou mapou - zařadí významné osobnosti do příslušného období na časové ose - pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy</p> <p>- srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce</p>	<p>Práce s historickou mapou Dějiny jako časový sled událostí</p> <p>Vlastenci a buditelé Svět práce a techniky, významné vynálezy</p>	<p>Čj - významné osobnosti</p> <p>M - časová osa</p> <p>Čj - osnova, referáty</p>	<p>MEV - role publikací</p>

<p>předků na našem území</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik - uvede význam T. G. Masaryka z hlediska vzniku samostatného Československa - pojmenuje hlavní představitele tohoto období - vyhledá informace o osvobození Plzně - poreferuje spolužákům o významném místě z historie Plzně a okolí - objasní historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů 	<p>První světová válka</p> <p>Vznik samostatného Československa T. G. Masaryk</p> <p>Druhá světová válka Osvobození vlasti Historie Plzně Historie regionu, regionální památky, pověsti</p> <p>Státní svátky, významné dny Současnost a minulost v našem životě, principy demokracie</p>		
Výchova ke zdraví			
<ul style="list-style-type: none"> - zná improvizované prostředky ochrany osob - zná způsoby vyhlásování ohrožení - ví, co je evakuace evakuační zavazadlo - procvičuje praktické dovednosti - ví, jak se má chránit při úniku nebezpečných látek - zná živelná a další ohrožení - ví, jak se chovat v případech živelných a dalších ohrožení - bezpečně ovládá pravidla chodce i cyklisty - rozezná další dopravní značky - rozezná účastníky silničního provozu a vztahy mezi nimi - odhadne dopr. situaci a, její nebezpečí a vyvodí správné řešení - zvládá pravidla chůze po chodníku a stezkách - zná ohleduplné chování a osvojuje si ho - snaží se předcházet nebezpečí s 	<p>Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí</p> <p>Improvizované prostředky ochrany osob</p> <p>Situace ohrožení, evakuace, evakuační zavazadlo</p> <p>Praktické činnosti</p> <p>Některé nebezpečné látky a ochrana před jejich účinky</p> <p>Živelní ohrožení – povodeň, protržené vodní nádrže, sesuv půdy a skal, vichřice, požár</p> <p>Teroristický čin, nebezpečná zásilka</p> <p>Na chodníku, přecházení silnice</p> <p>Vybava jízdního kola a cyklisty Chodec a cyklista na silnici Bezpečná jízda Cyklista na křižovatce</p> <p>Volný čas a sportovní aktivity</p> <p>Cesta dopr. prostředky</p>	<p>Př – voda, půda, vzduch</p> <p>Př – bezpečnost a zdraví</p> <p>Čj – jazyková komunikace</p>	<p>Situační hry</p> <p>EV – základní podmínky života</p> <p>OSV – rozhodovací dovednosti</p> <p>OSV – osobnostní a morální rozvoj</p> <p>MUV – lidské vztahy, tolerance</p>

ohledem na sebe i ostatní účastníky silničního provozu - bezpečně cestuje v hromadných dopr. prostředcích - dodržuje zásady bezpečného chování v době volna	Prázdniny		
--	-----------	--	--